

Reactie op: Boekhoudregels niet adequaat voor bedrijfstakpensioenfondsen

In *ESB* van 14 november jl. hebben Van Ewijk en Teulings een interessant artikel over pensioen-verslaggeving geschreven. Zij beargumenteren dat de IFRS-boekhoudregels niet adequaat zijn voor bedrijfstakpensioenfondsen. Van Ewijk en Teulings zien een belangrijk onderscheid in de doelstelling tussen ondernemingspensioenfondsen en bedrijfstakpensioenfondsen. Op grond van dit onderscheid wordt als conclusie getrokken dat het bij ondernemingspensioenfondsen voor de hand ligt dat tekorten en overschotten op de ondernemingsbalans vermeld worden, waar dit bij bedrijfstakpensioenfondsen juist niet voor de hand ligt. Vanuit het vak van externe verslaggeving valt er wel wat op deze redenering af te dingen. Verslaggeving door een onderneming heeft als doel het zo goed mogelijk weergeven van de economische realiteit, zodat gebruikers van jaarverslagen op basis daarvan economische beslissingen kunnen nemen. Vanuit het perspectief van een onderneming dient cumulatief aan vier voorwaarden te worden voldaan voordat er in de externe verslaggeving daadwerkelijk sprake is van die verplichting. De verplichting moet onvoorwaardelijk zijn bij continuïteit van de onderneming, de verplichting moet voortvloeien uit een gebeurtenis uit het verleden, de verplichting moet in de toekomst leiden tot te betalen bedragen en de omvang van de verplichting moet betrouwbaar kunnen worden geschat. Het simpele feit dat een product of dienst in 2009 duurder is dan in 2008, maakt nog niet dat er een verplichting is per 31 december 2008. Een hogere kostprijs voor pensioenopbouw zou om deze reden dan ook gewoon hogere kosten in 2009 betekenen. Het enige wat in aanmerking kan komen als verplichting, is het deel van de premie 2009 dat te maken heeft met pensioenopbouw in 2008 of eerder, en waartoe de onderneming ook verplicht is die te betalen. Het deel van de premie dat de nieuwe opbouw in 2009 dekt, voldoet niet aan de definitie van een verplichting, ook niet als hiervoor nieuwe parameters zijn gebruikt. Voor het maken van deze splitsing zal een onderneming nadere informatie van het pensioenfonds nodig hebben. Conceptueel is dit misschien nog te doen, ware het niet dat dit in de praktijk niet aan te geven valt, omdat het bestuur van het pensioenfonds jaarlijks op basis van dan beschikbare informatie, overige beleidskeuzes en nieuwe toekomstverwachtingen, de premie zal vaststellen. Cruciaal hierbij is de risicodeling die plaatsvindt tussen de belanghebbenden bij een pensioenfonds. Bij een gemiddeld pensioenfonds valt te becijferen

dat van het totale pensioenrisico over de gehele hersteltermijn slechts circa een derde door de ondernemingen wordt gedragen, het restant wordt door de deelnemers gedragen. Hierbij is uitgegaan van een kostendekkende premie met een hersteltermijn conform het Financieel Toetsingskader van vijftien jaar en voorwaardelijke toeslagverlenging. In aanvulling hierop geldt dat voor bedrijfstakpensioenfondsen het aandeel van een individuele onderneming in het totale pensioenfonds door relatieve wijzigingen in het personeelsbestand jaarlijks kan variëren, zodat zijn individuele aandeel in het herstel kan afwijken van het gemiddelde. De exacte verdeling van het risico over meerdere jaren tussen ondernemingen en deelnemers is met name afhankelijk van de hoogte van de dekkingsgraad, het toeslagbeleid, de snelheid van het feitelijke herstel en de werking van het financieringsmechanisme. Elk jaar opnieuw start een nieuwe (herstel)termijn, en het bestuur van een pensioenfonds heeft veelal een zekere discretie in de vaststelling van de premie en de toeslagverlenging. Omdat gezien de toegestane hersteltermijn wel meerdere jaren in ogenschouw moeten worden genomen, is het hierdoor in de praktijk niet mogelijk ex ante deze risicodeling te berekenen. En zonder deze risicodeling is er ook geen betrouwbare schatting te maken van de echte verplichting die voortvloeit uit de uitvoeringsovereenkomst. Het onderscheid tussen bedrijfstakpensioenfondsen en ondernemingspensioenfondsen is hierbij niet relevant. De conclusie dat de IFRS-boekhoudregels niet adequaat zijn voor bedrijfstakpensioenfondsen klopt vanuit bovenstaande redenering, maar evenzo zijn ze niet adequaat voor ondernemingspensioenfondsen. Zeker als in de huidige voorstellen de actuariële en beleggingsresultaten direct moeten worden verwerkt, leidt IFRS tot een overschatting van de feitelijke risico's en verplichtingen die over het algemeen aan Nederlandse pensioenregelingen verbonden zijn, doordat geen rekening wordt gehouden met de gebruikelijke risicodeling met de deelnemers. Daarenboven wordt niet voldaan aan de definitie van een verplichting, omdat door het mechanisme van risicodeling geen betrouwbare schatting van de omvang van de verplichting gemaakt kan worden.

LITERATUUR

Ewijk, C. van en C. Teulings (2008) *Boekhoudregels niet adequaat voor bedrijfstakpensioenfondsen*. *ESB* 93 (4547), 685-687.

ANNE LANING

Financieel directeur TKP
Pensioen en voorzitter
commissie Verslaggeving
VB/Opf

De redactie behoudt zich het recht voor inzending voor de rubriek reactie te wijzigen, in te korten, aan te passen of te redigeren ten behoeve van de leesbaarheid en argumentatie.